

Asia: VN/335/2019

Vesilain tarkistaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriön asettama työryhmä on valmistellut esityksen vesilain tarkentamisesta koskien ns. nollavelvoitelaitoksia. Omaehtoisena lausuntonaan Pohjolan Voima esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vesilaki on Suomessa vesitaloutta ohjaava laki, jota Pohjolan Voima pitää lähtökohtaisesti toimivana. Erityisen tärkeänä periaatteena vesilaissa on ns. intressivertailu. Vesilaki myös mahdollistaa tiettyjen edellytysten täytyessä kalatalousvelvoitteiden päivittämisen, jos laitokselle on lupaprosessissa jo määritelty kalatalousvelvoitteet. Lausunnolla oleva esitys koskee kalatalousvelvoitteiden asettamista jälkikäteen laitoksille, joille niitä ei alun perin ole määrätty.

Mikäli vesilakia muutetaan ns. nollavelvoitelaitosten osalta, muutoksessa on otettava huomioon ainakin seuraavat näkökohdat:

- Omaisuuden- ja pysyvyyden suoja ei saa vaarantaa ja niihin mahdollisesti kohdistuvien määräysten on oltava perustuslain mukaisesti tarkkarajaisia, seikkaperäisiä ja yksityiskohtaisia.
- Muutoksen pitää lähteä nykyisen vesilain periaatteista ja ottaa huomioon erityisesti intressivertailu sekä vaatimukset kalatalousvelvoitteen ja -maksun kohtuullisuudesta. Saavutettava kalataloushyöty on arvioitava mahdollisimman luotettavasti ennen velvoitteiden asettamista.
- Energia- sekä toimitus- ja huoltovarmuusnäkökohdat pitää ottaa huomioon.

Pohjolan Voima ei pidä vesilain muuttamista ehdotetulla tavalla hyväksyttävänä, koska em. edellytykset eivät täyty.

KALATALOUSVELVOITTEIDEN ASETTAMINEN PERUSTELTAVA

Pohjolan Voima pitää merkittävänä puutteena sitä, että esityksessä (VL 3:21a §) vesitalousluvan avaamiselle ei esitetä minkäänlaisia kynnyksiä, vaatimuksia tai reunaehtoja. Mielestämme lupamääräystä koskevassa pykälässä tulee olla selkeä kynnys lupakäsittelyn aloittamiselle, joka perustuu saavutettavaan kalataloushyötyyn. Vastuu kalataloushyödyn arvioinnista tulee olla viranomaisella, ja arviointi tulee tehdä todelliseen tutkimustietoon ja analyysiin perustuen ennen lupahakemuksen laittamista vireille.

Mahdollisten uusien määräysten tulee perustua aiheutettuun haittaan ja niiden kustannuksien pitää olla kohtuullisia saavutettavaan hyötyyn nähden. Jos kalakannan palauttaminen kyseiselle vesistönsalle tai sen ylläpitäminen ei muiden vaellusesteiden, kutualueiden puuttumisen, veden laadun tms. syyn vuoksi ei ole mahdollista, välttämättömyyskriteerin ei voida katsoa täyttyvän.

ESITYS LOUKKAA VAKAVASTI PERUSTUSLAIN MUKAISTA OMAISUUDENSUOJAA

Pohjolan Voima ei pidä perusteltuna, että vesilakiin tuotaisiin erillinen lunastuspykälä (VL 2:13b §), koska mahdollinen lunastus voidaan toteuttaa jo nykyisen lainsäädännön keinoin. Mikäli erillisen lunastuspykälän säätämistä kuitenkin pidetään tarpeellisena, siinä tulee ottaa huomioon seuraavat näkökohdat:

Oikeus hakea lunastamista on oltava toiminnanharjoittajalla eikä kalatalousviranomaisella, sillä kalatalousviranomaisella ei ole eikä voi olla riittävää kompetenssia arvioida laitoksen merkitystä energiahuollolle tai laitoksen taloudellista arvoa.

Toiminnanharjoittajalla on oltava oikeus vaatia voimalaitoksen lunastamista perustuslain mukaisesti täyttä korvausta vastaan, koska kalatalousvelvoitteen määrääminen jälkikäteen saattaa muuttaa vesivoimaliiketoiminnan kannattamattomaksi.

KORVAUKSISSA NOUDATETTAVA VESILAIN NYKYISIÄ PERIAATTEITA

Pohjolan Voima pitää välttämättömänä, että jälkikäteen asetettavat lupamääräykset eivät saa vesilain periaatteiden mukaisesti sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä.

Toiminnanharjoittajalla on lisäksi oltava oikeus korvauksiin aiheutuneista edunmenetyksistä, elleivät menetykset ole luonteeltaan vähäisiä.

Ehdotus, jossa korvauksen sovittelu kytketään omistustajan pituuteen on erittäin ongelmallinen ja täysin perusteeton. Omistusoikeus ei vanhene eikä sitä voida irtisanoa tai purkaa. Sääntelytapa, jossa omaisuuden korvausoikeudellinen suoja kytketään ennen korvaussääntelyn voimaantuloa syntyneisiin seikkoihin – kuten omistusoikeuden hankintahetkeen – merkitsee taannehtivaa puuttumista omaisuuteen. Tällainen taannehtiva puuttuminen ei ole hyväksyttävää.

VESIVOIMAN MERKITYS SÄHKÖJÄRJESTELMÄLLE OTETTAVA HUOMIOON

Vesivoima on Suomen sähköjärjestelmä toimitus- ja huoltovarmuuden kannalta erittäin keskeinen tuotantomuoto. Sään mukaan vaihtelevan aurinko- ja tuulivoiman määrän kasvaessa merkittävästi sähköjärjestelmämme tarvitsee vielä nykyistäkin enemmän säätävää tuotantoa sekä muuta käytettävissä olevaa joustoa. Valtioneuvosto on huoltovarmuusselonteossa sekä kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa kiinnittänyt asiaan erityistä huomiota. Työryhmän mietinnössä vesivoiman merkityksen kuvaaminen on jäänyt kuitenkin valitettavan ohueksi.

Lopuksi Pohjolan Voima toteaa, että se on strategiassaan ja luonnon monimuotoisuusohjelmassaan sitoutunut luonnon monimuotoisuuden edistämiseen. Kemijoella tavoitteenamme on saada Isohaaran voimalaitosten kalateiden omistus kunnalta voimayhtiölle, jotta pääsemme kehittämään kalateiden toimintaa. Iijoella olemme mukana laajapohjaisessa Iijokiyhteistyössä, jossa yhteisenä visiona on rakentaa alimman voimalaitoksen (Raasakka) yhteyteen ylösvaellusratkaisu ja ylimpään voimalaitokseen (Haapakoski) alasvaellusratkaisu ja edetä näistä saatujen kokemusten ja tutkimustiedon pohjalta myös muissa Iijoen voimalaitoksissa. Haapakosken alasvaellusratkaisu vihittiin käyttöön syksyllä 2022. Sidosryhmien tekemät valitukset Raasakan kalatiestä ovat edelleen tuomioistuimen käsittelyssä. Tarkoituksemme on tänä kesänä testata Kalasydäntä Raasakassa samalla, kun teemme yhteistyötä ns. vanhan uoman hankkeessa.

Muita osin Pohjolan Voima viittaa Energiategollisuus ry:n antamaan lausuntoon

Kunnioitavasti

POHJOLAN VOIMA OYJ

RIITTA LARNIMAA

Johtaja, yhteiskuntasuhteet ja vastuullisuus

JANI PULLI

toimitusjohtaja, PVO-Vesivoima Oy

Larnimaa Riitta
Pohjolan Voima Oyj